מי שהוציאוהו פרק רביעי עירובין מה.

והא הכא רבי אליעזר אומר. מי שיצא חוץ לתחום ב׳ אמות יכנס אבל ג׳ לא יכנס מאי האי שיעורא דנקט לאו ר׳ אליעזר לטעמיה דאמר במתני׳ [1] גבי ד׳ אמות שנתנו מכמיס ליוצא חוץ לתחום דהוא באמצעו שם לו לכל צידיו ב׳ אמות ולפיכך זה שיצא ב׳ אמות חוץ לתחום כיון דב׳ אמותיו דבוקות לו בתחומו סבירא ליה לרבי אליעזר דכמאן דמובלעו בתחומייה דמו ומותר ליכנס אלמא מילתא היא. לגיסא קמא [2] הוא מיובמיה אבל בגיסא בתרא לא נהירא לי דהא לא קאמרי ליה להדר לא קאמרי ליה למהדר ומאן דגרים לה מפרש דכיון דהא לא הוי מובלעות אלא דבוקות ואפילו הכי שרי שמע מינה הבלעה דבר גדול הוא והיכא דמיבלען חד תחומא הוי: **ומדרבי אליעזר אוסכת ליה למר.** הא פליגי רבנן עליה במתני׳: **לדבר מצוה מודו ליה.** ומתני׳ דמי שיצא ברשות דבר מצוה הוא וקאמר רבה לעיל דהבלעה לא מהניא: **ואפילו טובא.** יותר מארבע אלפים בתמיה והאמרת רישא היכא דלא מיבלען אלפים אית ליה ומו לא: **אמר רב יהודה אמר רב.** לא תימא אפי׳ טובא דלא שרי אלא אלפים והא אתא לאמעיינן דחוזרין בכלי זיינן ולא אמרינן כיון דבעשה מעשה יצליכו כלי זיינן מעליהן ולא יחללו שבת בחוזרן וטעמא מפרש לקמן: **דילמא להגיל שאני.** ומי שיצא ברשות דמתניתין איכא לאוקמי בעדות החדש ובחכמה הבאה לילד אבל הכא להגיל מאויבים יש לחוש שמא אויבים ירדפו [3] אחריו הלכך אפי׳ טובא נמי יכנסו לעיר: **לא היו זוין משם.** ביולאין חוץ לתחום להעיד על החדש מיירי במסכת ר״ה (דף כג:). לא היו זוין דמי שיצא חוץ לתחום אין לו אלא ד׳ אמות: **והכא להגיל מן הגיים כו׳.** וקאמר אלפים ומו לא ומתני׳ קתני כל היולאין להגיל מחזרין למקומן ואפי׳ טובא: **מניחים כלי זיינן.** בחזירתן בבית המיצון שמולאין חוץ לחומה: **הכירו כהן אויבים. נכנסו.** היולאין ליטול כלי זיינן והכירן לר ודחקו זה את זה: **נלחו ישראל.** אלפים ומו לא: **נלחו אומות העולם.** מחזרין למקומן אפי׳ טובא: **אין יולאין עליהן.** כדמפרש לקמן כשכלו נכרים על עסקי ממון: **לספר.** עיר שמבדלת בין גבול ישראל לגבול האומות יולאין עליהם שמא ילכדוה ומשם תהא נותה הארץ לילכדם לפניהם: **ברגומא.** אי זו היא עיר בגבול דהוא סמוכה לספר: **נהרדעא.** שהיתה סמוכה לנכרים מצד אחד ולעיירות שיושבין בהן בני גולה מצד שני: **וכשכלו לא כלו.** ולא עד אי כן מסר דוד עצמו להגיל: **אי שרי אי אסור.** ושכח היתה: **הרי שמואל ובית דינו קייס.** ומידי דאיסור והיתר לא מסייל בגורים ותומים [4]: **ודוחפנא.** אלמא מנכסי ליה דלקח: **מתני׳ מי שישב בדרך.** לנוח שהיה עייף ולא היה יודע שהוא בתחום העיר ושכחה שם בירר לו שכעמד לשם שהוא סמוך לעיר ובתחומה: **לא יכנס.** לעיר להיות כאנשי העיר אלא ממקום שתשכחה לו מודד אלפים פסיעות ביטוניות ועד מקום שכלו יכנס: **אלא מסכוין.** שלא היה יודע כשתשכח לו שהוא בתחום העיר ולא נתכוין להיות שביתתו בעיר אלא במקומו: **גמ׳ כלו היתה.** כשישב שם היה יודע שהוא בתוך אלפים למקום שביתתו: **מתני׳ אין לו אלא ד׳ אמות.** הושיל וישן היה לא נתכוון לקנות שביתה: **והוא באמצעו.** של ד׳ אמות כלומר ב׳ אמות יש לו לכל צידיו: **לאיזה רוח שירצה.** יטול ד׳ אמות ואחר שבירר לו לצד זה אין יכול לחזור ולבחור לצד אחר: **היו שנים.** עומדין זה לרוחב מזה ו׳ אמות דמיבלען ב׳ אמות של כל אחד בתוך של חברו: **מביאין ואוכלין.** בתוך אותן ב׳ אמות:

ובלבד

[1] והתנן ר״א אומר שתים יכנס ג׳ לא יכנס מאי לאו רבי אליעזר לטעמיה דאמר והוא באמצעו וארבע אמות דיהבו ליה רבנן כמאן דמיבלען דמו וקאמר יכנס אלמא הבלעת תחומין מילתא היא א״ל רבה בר בר [2] חנה לאביי ומדר״א קמותבת ליה למר אמר ליה אין דשמיע לי מיניה דמר עד כאן לא פליגי רבנן עליה דר״א אלא לדבר הרשות אבל לדבר מצוה מודו ליה: וכל היוצאין להציל חוזרין למקומן: ואפי׳ טובא והא אמרת רישא אלפים אמה ותו לא אמר רב יהודה אמר רב שחוזרין בכלי זיין למקומן ומאי קושיא דילמא להציל שאני אלא אי קשיא הא קשיא דתנן [3] בראשונה לא היו זוין משם כל היום כולו התקין ר״ג הזקן [4] שיש להן אלפים אמה לכל רוח ולא אלו בלבד אמרו אלא אפי׳ חכמה הבאה לילד [5] והבא להציל מן הגיים ומן הנהר ומן המפולת ומן הדליקה הרי הן כאנשי העיר ויש להן אלפים אמה לכל רוח ותו לא והא אמרת כל היוצאין להציל חוזרין למקומן אפילו טובא [6] אמר רב [יהודה אמר רב] שחוזרין בכלי זיין למקומן כדתניא [7] בראשונה היו מניחין כלי זיינן בבית הסמוך לחומה פעם אחת הכירו בהן אויבים ורדפו אחריהם ונכנסו ליטול כלי זיינן ונכנסו אויבים אחריהן דחקו זה את זה והרגו זה את זה יותר ממה שהרגו אויבים באותה שעה התקינו שיהו חוזרין למקומן בכלי זיינן רב נחמן בר יצחק אמר ל״ק כאן שנצחו ישראל את אומות העולם כאן [8] שנצחו אומות העולם את עצמן אמר רב יהודה אמר רב [9] נכרים שצרו על עיירות ישראל אין יוצאין עליהם בכלי זיינן ואין מחללין עליהן את השבת תניא נמי הכי נכרים שצרו וכו׳ [10] במה דברים אמורים כשבאו על עסקי ממון אבל באו על עסקי נפשות יוצאין עליהן בכלי זיינן ומחללין עליהן את השבת ובעיר הסמוכה לספר אפילו לא באו על עסקי נפשות אלא על עסקי תבן וקש יוצאין עליהן בכלי זיינן ומחללין עליהן את השבת [11] אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן ובבל כעיר הסמוכה לספר דמיא ותרגומא נהרדעא דרש רבי דוסתאי דמן בירי מאי דכתיב [12] ויגידו לדוד לאמר הנה פלשתים נלחמים בקעילה והמה שוסים את הגרנות תנא קעילה עיר הסמוכה לספר היתה והם לא באו אלא על עסקי תבן וקש דכתיב והמה שוסים את הגרנות וכתיב [13] וישאל דוד בה׳ לאמר האלך והכיתי בפלשתים האלה ויאמר ה׳ אל דוד לך והכית [14] בפלשתים והושעת את קעילה מאי קמבעיא ליה אילימא אי שרי אי אסור הרי בית דינו של שמואל הרמתי קיים אלא אי מצלח אי לא מצלח דיקא נמי דכתיב לך והכית בפלשתים והושעת את קעילה ש״מ: **מתני׳** [15] מי שישב בדרך ועמד וראה הרי (זה) הוא סמוך לעיר [הואיל] ולא היתה כוונתו לכך לא יכנס דברי רבי מאיר ר׳ יהודה אומר [16] יכנס א״ר יהודה מעשה היה ונכנס רבי טרפון בלא מתכוין: **גמ׳** תניא א״ר יהודה מעשה ברבי טרפון שהיה מהלך בדרך וחשכה לו ולן חוץ לעיר לשחרית מצאוהו רועי בקר אמרו לו רבי הרי העיר לפניך הכנס נכנס וישב בבית המדרש ודרש כל היום כולו (אמרו [17] לו) [18] משם ראייה שמא בלבו היתה או בית המדרש מובלע בתוך תחומו היה: **מתני׳** [19] מי שישן בדרך ולא ידע [20] שחשיכה יש לו אלפים אמה לכל רוח דברי ר׳ יוחנן בן נורי וחכמים אומרים אין לו אלא ארבע אמות ר״א אומר והוא באמצען ר׳ יהודה אומר לאיזה רוח שירצה ילך ומודה ר׳ יהודה שאם בירר לו שאינו יכול לחזור בו [21] היו שנים מקצת אמותיו של זה בתוך אמותיו של זה מביאין ואוכלין באמצע

ובלבד

ומדרבי אליעזר קמותבת ליה למר. משמע דרבה אמר אלא דאמר כרבנן הה קשה לגשון שני דרש״י דרבה אית ליה הבלעת תחומין מילתא היא לענין ליכנס ולרבנן לית להן הבלעה כלל:

אי מצלח אי לא מצלח. וא״ת א״כ היכא דרש ר׳ דוסתאי דמתלגין עליו השבת דלמא חול היה אי משום דמספקא ליה דכתיב וישאל דוד הא מספקינן אי מצלח אי לא מצלח ויש לומר דמוכמא מילתא מדקאמר נלחמים בקעילה דקרי ליה מלחמה ומסר דוד נפשיה עליה אע״פ שלא באו אלא על עסקי תבן וקש שמע מינה דמתלגין עליה נמי את השבת: להודיעך

[1] מי שיצא חוץ לתחום ב׳ אמות יכנס אבל ג׳ לא יכנס מאי האי שיעורא דנקט לאו ר׳ אליעזר לטעמיה דאמר במתני׳ גבי ד׳ אמות שנתנו מכמיס ליוצא חוץ לתחום דהוא באמצעו שם לו לכל צידיו ב׳ אמות ולפיכך זה שיצא ב׳ אמות חוץ לתחום כיון דב׳ אמותיו דבוקות לו בתחומו סבירא ליה לרבי אליעזר דכמאן דמובלעו בתחומייה דמו ומותר ליכנס אלמא מילתא היא. לגיסא קמא [2] הוא מיובמיה אבל בגיסא בתרא לא נהירא לי דהא לא קאמרי ליה להדר לא קאמרי ליה למהדר ומאן דגרים לה מפרש דכיון דהא לא הוי מובלעות אלא דבוקות ואפילו הכי שרי שמע מינה הבלעה דבר גדול הוא והיכא דמיבלען חד תחומא הוי: **ומדרבי אליעזר אוסכת ליה למר.** הא פליגי רבנן עליה במתני׳: **לדבר מצוה מודו ליה.** ומתני׳ דמי שיצא ברשות דבר מצוה הוא וקאמר רבה לעיל דהבלעה לא מהניא: **ואפילו טובא.** יותר מארבע אלפים בתמיה והאמרת רישא היכא דלא מיבלען אלפים אית ליה ומו לא: **אמר רב יהודה אמר רב.** לא תימא אפי׳ טובא דלא שרי אלא אלפים והא אתא לאמעיינן דחוזרין בכלי זיינן ולא אמרינן כיון דבעשה מעשה יצליכו כלי זיינן מעליהן ולא יחללו שבת בחוזרן וטעמא מפרש לקמן: **דילמא להגיל שאני.** ומי שיצא ברשות דמתניתין איכא לאוקמי בעדות החדש ובחכמה הבאה לילד אבל הכא להגיל מאויבים יש לחוש שמא אויבים ירדפו [3] אחריו הלכך אפי׳ טובא נמי יכנסו לעיר: **לא היו זוין משם.** ביולאין חוץ לתחום להעיד על החדש מיירי במסכת ר״ה (דף כג:). לא היו זוין דמי שיצא חוץ לתחום אין לו אלא ד׳ אמות: **והכא להגיל מן הגיים כו׳.** וקאמר אלפים ומו לא ומתני׳ קתני כל היולאין להגיל מחזרין למקומן ואפי׳ טובא: **מניחים כלי זיינן.** בחזירתן בבית המיצון שמולאין חוץ לחומה: **הכירו כהן אויבים. נכנסו.** היולאין ליטול כלי זיינן והכירן לר ודחקו זה את זה: **נלחו ישראל.** אלפים ומו לא: **נלחו אומות העולם.** מחזרין למקומן אפי׳ טובא: **אין יולאין עליהן.** כדמפרש לקמן כשכלו נכרים על עסקי ממון: **לספר.** עיר שמבדלת בין גבול ישראל לגבול האומות יולאין עליהם שמא ילכדוה ומשם תהא נותה הארץ לילכדם לפניהם: **ברגומא.** אי זו היא עיר בגבול דהוא סמוכה לספר: **נהרדעא.** שהיתה סמוכה לנכרים מצד אחד ולעיירות שיושבין בהן בני גולה מצד שני: **וכשכלו לא כלו.** ולא עד אי כן מסר דוד עצמו להגיל: **אי שרי אי אסור.** ושכח היתה: **הרי שמואל ובית דינו קייס.** ומידי דאיסור והיתר לא מסייל בגורים ותומים [4]: **ודוחפנא.** אלמא מנכסי ליה דלקח: **מתני׳ מי שישב בדרך.** לנוח שהיה עייף ולא היה יודע שהוא בתחום העיר ושכחה שם בירר לו שכעמד לשם שהוא סמוך לעיר ובתחומה: **לא יכנס.** לעיר להיות כאנשי העיר אלא ממקום שתשכחה לו מודד אלפים פסיעות ביטוניות ועד מקום שכלו יכנס: **אלא מסכוין.** שלא היה יודע כשתשכחה לו שהוא בתחום העיר ולא נתכוין להיות שביתתו בעיר אלא במקומו: **גמ׳ כלו היתה.** כשישב שם היה יודע שהוא בתוך אלפים למקום שביתתו: **מתני׳ אין לו אלא ד׳ אמות.** הושיל וישן היה לא נתכוון לקנות שביתה: **והוא באמצעו.** של ד׳ אמות כלומר ב׳ אמות יש לו לכל צידיו: **לאיזה רוח שירצה.** יטול ד׳ אמות ואחר שבירר לו לצד זה אין יכול לחזור ולבחור לצד אחר: **היו שנים.** עומדין זה לרוחב מזה ו׳ אמות דמיבלען ב׳ אמות של כל אחד בתוך של חברו: **מביאין ואוכלין.** בתוך אותן ב׳ אמות:

ובלבד

מסורת הש״ס

[1] לקמן נב:, [2] נ״ל חנין, [3] ר״ה כג:, [4] (תוספ׳ פ״ג ה״ס), [5] (תוספתא שם), [6] (תוספתא שם), [7] נגיי לח פלאתים וכן לחטה, [8] (גירסת הפלאתות מי שיגן בדרך ועמד והרי היא סמוך וכו׳), [9] (גירסת הפלאתות פרשת כשלח פר׳ מת אמר לי׳ ר׳ עקיבא משם רפ״ה וכו׳), [10] (שבת כט. יפ״ג), [11] (גירסת הגר״א וכו׳), [12] (שמואל א כג ב עד שחשיכה), [13] (כשוף העמ׳), [14] (לעיל מד: ד״ה רב שימון), [15] כפ״ח: שמא ישמיו גוים וירדפו, [16] (תמורה טז.),

תורה אור השלם

1. וַיַּגִּדוּ לְדָוִד לֵאמֹר הִנֵּה פְלִשְׁתִּים נִלְחָמִים בְּקְעִילָה וְהֵמָּה שֹׁסִים אֶת הַגֹּרָנוֹת:
שמואל א כג א

2. וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּיְיָ לֵאמֹר הַאֶלֶךְ וְהִכִּיתִי בְּפְלִשְׁתִּים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל דָּוִד לֵךְ וְהִכִּיתָ בְּפְלִשְׁתִּים וְהוֹשַׁעְתָּ אֶת קְעִילָה:
שמואל א כג ב

מוסף רש״י

ומן הנהר. שהוא גדל פתאום ושוטף את כל העיר ואת הילדים (ר״ה כג:). **ובבל כו׳ ותרגומא נהרדעא.** בבל שם המדינה ועיר אחת שבה נקראת נהרדעא ואיתה העיר סמוכה לספר (ב״ק פג:). **משם ראייה.** בתמיה (סוכה כח) **שאם בירר לו.** שתים לכאן ושתים לכאן, וכן אם בורר מרגעתן לרוח אחת (לקמן מח:).

רבינו חננאל

והתנן ר׳ אליעזר אומר שתים יכנס, והנה זה עכשיו יצא חוץ לתחום ולאו מבעוד יום שבת (באויר) מחיצות. מאי לאו ר׳ אליעזר לטעמיה דאמר מי שישן ולא ידע עד שחשיכה יש לו ד׳ אמות והוא באמצעון, והני ד׳ אמות דיהבו ליה רבנן כמאן דמיבלען בתחומיה דמי. לפיכך הני שתים יכנס. א״ל ומדר׳ אליעזר מותבת ליה לרבה. א״ל דשמיעא ליה מיניה דמר, דרבה דאמר עד כאן לא פליגי רבנן עליה דר׳ אליעזר דאמרי מי שיצא חוץ לתחום אפי׳ (אמה) אחת לא יכנס אלא לדבר הרשות, אבל לדבר מצוה מודו ליה, ומתני בדבר מצוה היא, דקתני מי שיצא (חוץ לתחום אפי׳ (אמה) אחת לא יכנס, לא לדבר הרשות(ה). ברשות, פי׳ ברשות ביר. מתני׳ כל היוצאין להציל חוזרין למקומן. אוקימנא חוזרין

(ה) דברי רבינו אלו כמו שסם לפניו הם משולי הגמרא ונראה לי״ל מי שלא נרשות ואמרו לו מי ופי׳ נרשות ב״ד כנ״ל.

עין משפט נר מצוה

בבו א מיי׳ פכ״ו מהל׳ שבת הל׳ טז סמג לאוין קו טוש״ע ח״מ סי׳ תז סעיף ה:
בבו ב ג ד מיי׳ שם שם טוש״ע שם ס״ג ומי׳ שכט סעיף ט:
בבח ה ו מיי׳ פ״ג מהל׳ שבת הלכה כג סמג לאוין סה קו טוש״ע ח״מ סי׳ שכט סעיף ו ז (וכרב אלפס שבת פ״ח ת.):
בבט ז מיי׳ פכ״ו מהל׳ שבת הלכה ט סמג עשין רלבנן לא טוש״ע ח״מ סי׳ תכ:
ל ח מיי׳ שם הלכה ד עור ש״ע ח״מ סי׳ תא:
לא ט מיי׳ פי״ב מהל׳ שבת הלכה טז סמג לאוין סה טוש״ע ח״מ סי׳ שמט ס״ד:

רבינו חננאל (המשך)

בכלי זיינם למקומן. רב נחמן בר יצחק אמר בזמן שיר ישראל תקיפה על אומות העולם אלפים אמה ותו לא. ובזמן שיר גוים תקיפה על ישראל אפילו טובא. אמר רב יהודה אמר רב גוים שצרו על עיירות של ישראל מחללין עליהן את השבת, ויוצאין עליהן בכלי זיין. תניא נמי הכי כו׳. במה דברים אמורים שבאו על עיסקי נפשות אבל באו על עיסקי ממון אין יוצאין עליהן בכלי זיין ואין מחללין עליהן את השבת. ובעיר הסמוכה לספר, פי׳ על שפת הים, אפילו לא באו אלא על עיסקי תבן מחללין עליהן השבת ויוצאין בכלי זיין. אמר רב נחמן בבל כעיר הסמוכה לספר דמיא, תרגימא נהרדעא. קעילה עיר הסמוכה לספר היתה, והן לא באו אלא על עיסקי תבן וקש. וישאל דוד בה׳ האלך וגו׳. ויאמר ה׳ אל דוד לך והכית בפלשתים והושעת את קעילה. מאי קמבעיא ליה כו׳. מתני׳ מי שישן בדרך ועמד והרי הוא קרוב לעיר כו׳, פי׳ כיון שהיה בדעתו מתחילה לילך בזו העיר אע״פ שעכשיו לא הזכיר כלום, אמר רבי יהודה דינו כדין [מי] שיצא לילך בעיר שמערבין בו שמוחר לו לילך עד אותה העיר. אם היה בתוך ד׳ אלפים אמה שנמצא כאילו עירב ברגליו. וכך נכנס ר׳ טרפון בלא מתכוין שני תחומי שבת כאילו עירב ברגליו. תניא אמר ר׳ יהודה׳ מעשה בר׳ טרפון שחשכה לו לילי שבת ולן חוץ לעיר כו׳. אמר לו ר׳ יעקב שמא ר׳ טרפון בלבו היה ליכנס, או שמא ההוא בית המדרש מובלע בתחומו היה. מתני׳ מי שישן בדרך ולא ידע עד שחשכה וכו׳.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com